

УДК 330.341.11
JEL O 3

Ю. О. ГЕРНЕГО
ДВНЗ "Київський національний економічний університет
ім. В. Гетьмана"

ТЕОРЕТИКО-ПРОЦЕСНИЙ КОМПОНЕНТ ІННОВАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

У статті наголошено на теоретичному обґрунтуванні основних характеристик та компонентів інноватизації виробництва. Звернуто увагу на різні точки зору стосовно поняття інноваційної діяльності, її співвідношення з інноваційним процесом та інноваційним розвитком.

Ключові слова: інноватизація виробництва, фінансування, інноваційний розвиток, інноваційний процес.

В статье отмечено теоретическое обоснование основных характеристик и компонентов инноватизации производства. Обращено внимание на разные точки зрения касательно понятия инновационная деятельность, ее соотношение с инновационным процессом и инновационным развитием.

Ключевые слова: инноватизация производства, финансирование, инновационное развитие, инновационный процесс.

In the article is researched the theoretical explanation of the main characteristics and components of innovatization of enterprise. The attention is paid to the different point of views at the essence of innovative activity, its connection with the innovative process and innovative development.

Key words: innovatization of enterprise, financing, innovative development, innovative process.

В зв'язку із стрімким розвитком сучасного суспільства функціонування різних галузей діяльності нерозривно пов'язано із здатністю сприймати та впроваджувати нові досягнення науки і техніки, приймати інноваційні рішення. Отже, на сьогодні зростає значення не лише можливість суб'єктів господарювання безпосередньо приймати участь у створенні інновацій, але й їх здатність сприймати та пристосовувати до умов своєї діяльності винаходів інших суб'єктів господарювання. Тому, в таких умовах актуалізується роль дослідження відповідного поняттєво-категоріального апарату, виходячи із його прикладних характеристик.

На сьогодні неодмінною умовою конкурентоспроможності суб'єкта господарювання є здатність створювати та можливість застосовувати інновації, запозичені із-зовні. Тому, в теоретико-

методичному аспекті виникає поняття інноватизації виробництва, яка дозволяє поєднати внутрішній потенціал та перспективи запозичення можливостей для інноваційного розвитку. На практиці в Україні сьогодні лише 13,6 % підприємств впроваджують інновації, питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової 3,3 %. Для підвищення обізнаності суб'єктів господарювання щодо зазначених процесів актуальності набуває дослідження ключових теоретичних засад інноваційної діяльності та інноваційного процесу, що лежить в основі застосування процесного компоненту інноватизації виробництва на практиці.

В економічній літературі висвітлюються різні точки зору щодо сутності інноваційної діяльності. Багато авторів схильні розуміти під інноваційною діяльністю те, що забезпечує трансформацію ідей (звичайно результатів наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень) у новий чи удосконалений продукт з попитом на нього ринку, у новий чи удосконалений технологічний процес, що знайшов використання у практичній діяльності [1, с. 111].

На думку П. Друкера інноваційна діяльність полягає у кропіткій роботі, яка потребує неабиякої майстерності, наполегливості, самовідданості (що не можуть компенсувати талант й освіченість) та творчості, переважно в одній сфері діяльності; інноваційна діяльність має бути пов'язаною з ринком, сфокусованою на ринок та ним керуватись [2].

Р. Фатхутдінов називає інноваційною діяльність, спрямовану на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення й відновлення номенклатури та поліпшення якості продукції, що випускається, удосконалювання технології їхнього виготовлення з наступним упровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому й закордонному ринках [3].

С. Покропивний визначає інноваційну діяльність, в першу чергу, як процес, спрямований на розроблення й реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також зв'язані з цим додаткові наукові дослідження й розробки [4, с. 24].

Підтримуємо точки зору О. Носика та А. Никифорова, які у своїх працях висвітлили співвідношення інноваційної діяльності та

інноваційного процесу. Так, змістовне ядро інноваційного процесу виявляється, як період від зародження ідеї, розробки, створення, впровадження, поширення, використання інновацій, до її утилізації (занепаду). Послідовність цих процесів дістала назву інноваційного процесу. Інноваційна діяльність включає в себе всі види діяльності в рамках повного життєвого циклу інновацій.

Проте, тотальне уявлення про лінійність інноваційного процесу, що було правдивим в доінноваційну епоху, в даний час замінено іншим, в основі якого – уявлення про переважаючу нелінійність інноваційних процесів. Згідно з цією моделлю, інноваційна ідея (ідея нового продукту, ідея нового бізнесу) може виникати на будь-якому етапі інноваційного циклу, найбільш часто – як результат маркетингового аналізу. Інноваційна діяльність – це сукупність інноваційної праці і інноваційного підприємництва. В умовах ринкової економіки здійснення інноваційної діяльності опосередковується комерційною доцільністю. Інноваційна діяльність є особливим інструментом підприємництва [5; 6].

Підтримуємо точку зору А. Чухно, який констатує, що вирішальну роль у суспільному способі виробництва відіграє притаманний йому фактор виробництва, який характеризує його новий виробничий ресурс. Коли при народженні нового індустріального способу виробництва, поряд з його традиційними факторами (землею і працею), з'явився новий – капітал, то це визначило не лише нечуване зростання економіки, але й її назву, отже, і назву суспільства. Вони стали капіталістичними. Принципово важливою і основоположною рисою нової економіки є те, що вона народжує якісно новий фактор виробництва – інформацію та знання. Якщо раніше існували однозначні фактори виробництва – земля, праця, капітал, – то нині з'явився, так би мовити, двозначний фактор. Це відкрило широке поле для фантазії науковців. Перші брали інформацію і на її основі характеризували інформаційну економіку і суспільство; другі вивчали іншу його частину – знання – і на їх основі розробляли теорію економіки і суспільства знань; треті стверджували, що суспільство пройшло комунікаційну та інформаційну стадії чи фази розвитку і нині будує економіку і суспільство знань. Таке різноманіття поглядів і тлумачень зумовлене відсутністю наукового обґрунтування теорії якісно нового фактора виробництва.

Традиційні фактори виробництва – земля і капітал – примножують головним чином фізичні сили людини, а інформація

і знання реалізують і примножують розумові потенції людини, зумовлюють інтелектуалізацію виробництва і праці, породжують нові поняття – “інтелектуальна власність”, “інтелектуальний капітал”, “інтелектуальний продукт” [7]. В контексті нашого дослідження підтримуємо погляди А. Чухно, який погоджується з точкою зору, що модернізація економіки можлива на основі використання нового (інтелектуального) фактору виробництва і пов’язаної із ним інтелектуалізації як умови інноваційного розвитку.

На сьогодні поряд із традиційними точками зору виникають нові погляди стосовно суттєвих аспектів та факторів інноваційного розвитку. Зокрема, на сьогодні досить новим є визначення інноватики, яке трактується наступним чином:

1) інноватика — галузь знань, що охоплює питання методології й організації інноваційної діяльності. Інноватика вивчає закономірності процесів розвитку, формування новацій, нововведень, механізмів управління змінами, подолання опору нововведенням, адаптації до них людини, використання та поширення інноваційних потоків, інноваційної діяльності, їх вплив на сферу конкуренції, на розвиток суспільства в цілому [8].

2) інноватика - область науки, яка вивчає формування новацій і їх розповсюдження, а також способи прийняття інноваційних рішень [9].

3) інноватика - галузь науки, що охоплює питання методології й організації інноваційної діяльності, вивчає різні проблеми теорії інновацій, зокрема, створення, реалізації нововведень, організаційне забезпечення інноваційних процесів [10].

4) інноватика - галузь науки, що вивчає закономірності процесу інноватизації. До її пріоритетних напрямків відносяться дослідження психологічних ефектів, інженерного і філософського розуміння інновації, шляхів підвищення сприйнятливості, схильності до інновацій у суспільстві взагалі і у підприємств зокрема [11].

Японські автори констатують, що інновація є результатом використання знань. Вона сприяє збільшенню існуючого масиву знань, що, в свою чергу, забезпечує зміни в технології та управлінні і веде до підвищення рівня інноваційності діяльності організації. При цьому особливої уваги набирають умови, які сприяють/не сприяють інноваційній активності, тобто важливим

аспектом є інноватизація як діяльність по створенню сприятливих умов для ведення інноваційної діяльності. Іншими словами, можна сказати, що інноватизація забезпечує формування так званого організаційного знання, яке формується в організації і стає основою для подальшої генерації знань, забезпечуючи успішну реалізацію комплексу інноваційних процесів [12].

В свою чергу, А. Турило та О. Зінченко зазначають, що постійний процес залучення і впровадження інновацій у виробництво є інноватизацією виробництва, що характеризує собою процес, який є комплексним, системним і базується на якісних змінах в продуктивних силах і виробничих відносинах, що забезпечує поточне і перспективне зростання конкурентоспроможності підприємства і підвищення його економічної ефективності [13]. Цілком слушним є те, що її можна розглядати структурно, через фактор масштабу виробництва і в часі. Також, автори звертають увагу на те, що інноватизація охоплює не тільки сферу виробництва, а й сферу обігу (процес реалізації), тобто всі види його діяльності (виробничу, постачальницьку, збутову, маркетингову, інвестиційну, фінансову, управлінську та інші) [14].

Револьюційний або еволюційний процес інноватизації за рахунок ефективного використання інтелектуальних ресурсів, як власних так і залучених, характеризується прогресивною зміною його якісного стану, активізує інноваційний розвиток суб'єкта господарювання [15].

Зважаючи на наведені вище теоретичні аспекти, спостерігаємо невід'ємний зв'язок між інноваційною діяльністю та процесом. При чому, інноваційна діяльність полягає у прояві активності, яка передбачає формування інноваційного процесу. В свою чергу, поєднання інноваційної діяльності та інноваційний процесу створюють теоретичну основу для систематичної інноватизації виробництва. Таким чином, формується теоретико-процесний компонент інноватизації виробництва, який слугує засадою для розвитку вказаних процесів на практиці.

Література

1. Шпикуляк О. Г. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності. /О. Г. Шпикуляк, С. О. Тивончук, С. В. Тивончук, О. М. Супрун //Економіка АПК. – 2011. – № 12. – с 109 – 116.

2. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / Питер Ф.Друкер; [пер. з англ.]. – К.: Україна, 1994. – 319 с.

3. Фатхутдинов Р.А. "Інноваційний менеджмент: підручник для студентів вузів за фахом і напрямком "менеджмент"". – М.: Бізнес-школа «Інтел-Синтез», 2001. – 412 с.

4. Покропивний С. Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання / С. Ф. Покропивний // Економіка України. – 1995. – № 2. – С. 24.

5. Носик О. М. Теоретичні підходи до визначення змісту соціально-інноваційної моделі економічного розвитку. /О. М. Носик // БізнесІнформ. – 2014. – № 4. – с. 59 – 64.

6. Никифоров А. Є. Інноваційна діяльність: теорія і практика державного управління: монографія / А. Є. Никифоров. – Київ : КНЕУ, 2010. – 420 с.

7. Галюк І.Б. Теоретичні аспекти інноватизації як об'єктивного процесу розвитку економічних систем / І. Б. Галюк // Економічний вісник НГУ. – 2012. - № 3. – с. 12 – 17.

8. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Н.В. Краснокутська. - К.: КНЕУ, 2003. - 504 с.

9. Словник бізнес-термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dic.academic.ni/dic.nsf/busness/5333>.

10. Геращенко І.С. Формування адаптивної системи у правління інноваційними процесами на підприємствах: Дис.. на здобуття наук. ступ. канд. екон, наук / І.С.Гращенко. - Київ, 2008. - 95 с.

11. Словарь экономиста [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://edc.nauka.ru/stp.dr/innov/>

12. Нонака И., Такеучи Х. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / И.Нонака, Х.Такеучи – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 384 с.

13. Турило А. М. Економічна оцінка інноватизації залізничного виробництва : монографія / А. М. Турило, О. А. Зінченко, В. Я. Нусінов. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. – 200 с.

14. Чухно А. А. Модернизация экономики и экономическая теория / А. А. Чухно // Экономика Украины. – 2012. – № 10. – С. 24 – 33.

15. Корнух О. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності категорії «інноваційний розвиток

підприємства» / О. В. Корнух // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – Луганськ. – 2013. – № 10 (199). Ч. 1. – С. 25-32.

Автор: Гернего Юлія Олександрівна, к. е. н., старший викладач кафедри банківських інвестицій ДВНЗ "КНЕУ ім. В. Гетьмана", м. Київ, Україна.

Сфера наукових інтересів: кредитування, інноваційні проекти, інноваційний розвиток.

Зв'язок з автором: Iuliia88@yandex.ru